

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ
«МОВА ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ»**

18 листопада 2021 року

**Дніпро
2021**

УДК 81
ББК 81.2 УКР
М 74

*Ухвалено до друку Науково-методичною радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 4 від 16.12.2021 р.)*

Матеріали круглого столу «Мова як форма реалізації особистості» (18 листопада 2021 року, Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»): збірник тез. Дніпро: ВВПЗ «ДГУ», 2021. 106 с.

(в авторській редакції)

Вміщено матеріали круглого столу, в якому взяли участь професорсько-викладацький склад закладів вищої освіти, магістри, здобувачі вищої освіти України. Тематика статей охоплює актуальні питання щодо розвитку мов світу та форм реалізації їх через носіїв мови.

Матеріали круглого столу можуть бути використані у практичній діяльності фахівців різних видів діяльності та у навчальному і виховному процесах закладів освіти.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Алфьорова Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, проректор з навчальної та наукової роботи Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Крашеніннікова Тетяна Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри прикладної лінгвістики Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Кривуля Валентина Олексіївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики

Мірошник Андрій Дмитрович – фахівець з міжнародних зв'язків Відділу організації наукової роботи, міжнародних зв'язків та академічної мобільності

(Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»)

© Автори, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
Андрішко О. М. Чи існує загроза для мов у ХХІ столітті?.....	6
Бабанська С. А. Погляди на психолінгвістику.....	9
Богдашев С. Д. Language is a mirror of the inner world of a man	11
Бондаренко О. М. Role of language in person's life	13
Bondarenko V., Zhura K. Forensic linguistics in Ukraine	15
Бурхович Я. В. Вплив мови на розвиток особистості	19
Дерій О. О. Перекладні словники як основа лінгвістичної підготовки студентів	21
Завізна М. А. Англійська професійна мова в готельно-ресторанному бізнесі.....	23
Зав'ялов Д. І. Проблема поширення української мови.....	26
Запотічна Р. А. Самостійна робота здобувачів вищої освіти під час вивчення іноземної мови: огляд літератури.....	29
Кононова В. К. Специфіка використання української мови в професії психолога	32
Корж В. Є. Англійська мова як об'єднувальний елемент спілкування народів.....	34
Корсунська В. В. Казкотерапія як психолінгвістичний метод корекційної роботи	37
Кравченко В. В. Language as a form of personality realization.....	42
Крашеніннікова Т.В. Аналіз сучасних досліджень у психолінгвістиці	44
Кривуля В.О. Когнітивний аспект автентичних текстів при формуванні реалізації особистості з іноземної мови.....	46
Лукомська А. Морально-правова культура правоохоронців: чи властива правоохоронцям аморальність	49
Макаренко А. С. Англійська мова як мова юридичної документації	57
Маркіяненко М. Є. Психолінгвістичні здібності характерників	60
Мигович Р. Я. Іншомовна підготовка працівників правоохоронних органів країнами Європейського Союзу	63
Мкртчян А. А. Usage of language as the realization of personality	66
Мороз І. О. Language is a means of a person's formation	69
Панежа Д. А. Influence of language on a person	73
Пантелєєв В. О. Формування мовної особистості	75
Підвисоцька Г.В. Influence of language on a individual's personality.....	77
Підопригора І. А. Мова як складова іміджу психолога	79
Половнікова В. How language shapes our personality	80
Поповський А. На сторожі рідного слова.....	82
Сорока Я. Ю. Мова як засіб становлення особистості	89
Станчуляк Е. Мова у житті людини	91

Супрун К. А. Мова в житті особистості	92
Твердохліб С. С. Англійська мова в професійному спілкуванні юристів	95
Трескін Д.О. Гейтспіч як форма дискримінації: питання визначення	97
Ходатаєв А. А. Мова як невід’ємна складова соціального аспекту особистості	99
Чуб К. Є. Language and culture	100
Шулежко М. С. How the language affects the personality.....	101
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	104

ПЕРЕДМОВА

Шановні учасники круглого столу!

Мовна особистість – це носій мови, який: достатньо володіє системою лінгвістичних знань, здійснює мовленнєву діяльність, має навички активної роботи зі словом, дбає про мову і сприяє її розвитку.

Сучасна система лінгвістичних наук охоплює класичну теоретичну лінгвістику, де основні напрями дослідження пов'язані з вивченням мовних процесів у мовної особистості, а також активно розглядає питання фонології, морфології, синтаксису, семантики, лексики, до складу яких сучасні науково-лінгвістичні парадигми додали когнітивну лінгвістику, функційну лінгвістику, генеративну лінгвістику; дескриптивну лінгвістику, що містить антропологічну лінгвістику, еволюційну лінгвістику (порівняльно-історичне мовознавство, етимологія), фонетику і соціолінгвістику, а прикладна лінгвістика – це комп'ютерна лінгвістика, математична лінгвістика, судова лінгвістика, юридична лінгвістика, методики викладання і вивчення мови, прескриптивна лінгвістика, нейролінгвістика, психолінгвістика, стилістика тощо.

Кафедра прикладної лінгвістики вдячна всім учасникам за підтримку нашого круглого столу «Мова як форма реалізації особистості».

ЧИ ІСНУЄ ЗАГРОЗА ДЛЯ МОВ У ХХІ СТОЛІТТІ?

Андрішко Олег Михайлович,
м. Дніпро, Україна

25 квітня 2019 року Верховна Рада України ухвалила мовний закон, який посилює захист української мови в Україні. Склалася парадоксальна ситуація: цей закон має захищати державну мову – мову титульної нації, водночас надаючи підтримку та захист мовам інших корінних народів, а також національних меншин, проте якщо в корінних народів значних нарікань (особливо публічних) немає, то певні (насамперед дві) національні меншини висловили обурення, наголошуючи на якихось обмеженнях [Марковська 2019]. Пригадаймо: Угорщина роздає свої паспорти меншинам у Виноградівському та Берегівському районах Закарпаття, постійно підтримуючи там напруження та спаратистські настрої (можна пригадати діяльність колишнього мера міста Берегового та колишнього лідера Демократичної партії угорців України Іштвана Гайдоша, що внесений до бази «Миротворця», не визнає анексію Криму, співпрацює з проросійськими силами та відомий провокацією з угорським прапором на українських державних установах); щодо агресивної, нав'язливої політики російської меншини протягом століть, то це й так відомі речі.

Певно, це й стало одним із чинників того, що Венеціанська комісія, розглянувши закон, почала наголошувати на якихось «репресіях» щодо насамперед російської мови [Марковський 2020; Червоненко 2019]. Дивно, що водночас у цієї комісії не виникає питань щодо мовної політики інших європейських держав, хоча саме в Україні є всі передумови для створення та проведення збалансованої мовної політики, щоб не порушити права особистості та національного самовизначення, на чому, зокрема, наголошують О. Демська та Е. Мальцев [Демська 2016].

Звісно, мова – один із чинників існування нації, отже, варто зберігати лінгвістичне розмаїття, особливо рідкісні мови, мови, статус яких

законодавчо не затверджений чи значно обмежений, а також ті, що мають унікальні риси.

Розглянемо деякі випадки в Україні, державах ЄС та світу.

Україна. 2014 рік. Студент Юрій Поправка разом із друзями потрапляє в полон до проросійських бойовиків біля Слов'янська. За свідченнями очевидців, був убитий за відмову переходити на російську мову та до російського патріархату.

Китай. 2016 рік. Посилення гоніння уйгурів із метою мовної та культурної асиміляції з китайцями.

Україна. 2019 рік. У Бахмуті прощаються з місцевим активістом Артемом Мірошниченком. Колеги впевнені, що причиною вбивства стали проукраїнські погляди загиблого та відмова спілкуватися російською. Справа набула чималого розголосу, стверджувалося, що в цивілізованій державі XXI століття видається дикунством убивство за державну мову. Щоправда, деякі джерела (zaxid.net) розглядають цей випадок як звичайний побутовий конфлікт і напад хуліганів.

Росія. 2019 рік. Дружина політв'язня Теймура Абдуллаєва стверджує, що співробітники ростовського СІЗО скоротили їхнє побачення через розмову кримськотатарською мовою. Раніше, у 2017 році, за лист кримськотатарською його помістили до карцеру.

Росія. 2019 рік. Матір політв'язня Сервера Мустафаєва, Венера Мустафаєва, стверджує, що працівники ростовського СІЗО перервали її розмову з сином через спілкування кримськотатарською.

Росія. 2019 рік. Науковець Альберт Разін вчинив акт самоспалення перед будівлею парламенту Удмуртської республіки на знак протесту проти російської мовної політики.

Росія. 2019 рік. Під час мітингу в Казані громадська діячка й письменниця Фаузія Байрамова наголосила про небезпеку втрати татарської мови, культури та ідентичності.

Естонія. 2019 рік. Ерзянський Інязор Сиресь Боляєнь виступаючи на конференції «Корінні народи і мови в глобалізованому світі. Виклики, можливості та загрози» розповів про негативне втручання російської влади у функціонування ерзянської мови.

Отже, випадки переслідування за мову як ознаку національної ідентифікації в сучасному світі не поодинокі.

В Європейському союзі таких випадків не зафіксовано, проте, якщо звернути увагу на «Атлас мов, які перебувають під загрозою зникнення», там вистачає мов корінних народів, що потребують захисту і невдовзі можуть зникнути, наприклад: бретонська у Франції (закон Тубона, за яким держава фінансує лише франкомовні школи); вілямівська у Польщі (майже витіснена польською; відчутного удару мові завдала заборона всередині ХХ століття, ініційована комуністами); лівська у Латвії (майже зникла внаслідок смерті останнього носія, для кого мова була рідною, нині вивчається переважно ентузіастами); кашубська мова у Польщі, верхньо- та нижньолужицька в Німеччині (мають статус регіональних, проте оцінюються як такі, що перебувають під загрозою).

У державах із розмаїттям мов ситуація часто може бути такою, що молоде покоління, маючи непогані умови для розвитку рідної мови, вважає її непрестижною. Прикладом такої є мова бонгті в Малайзії, молоді носії якою дедалі частіше спілкуються малайською [Ah Gang 2020; Kluge, Jeong-Но 2016].

Звісно, описані тут ситуації багато в чому різні, проте впевнено можна стверджувати одне: мова не лише формує особистість, а і є потужним рушієм змін у суспільстві, особливо коли розглядати загрозу національній ідентифікації.

Література

1. Демська О. (2016). Мовна політика: про ідентичність і успішність у глобальному світі / Орися Демська, Едуард Мальцев. *Мова : класичне-модерне-постмодерне*. Вип. 2. Київ : Дух і літера. С. 16-26.

2. Марковська М. (2019). Державна чи друга? Що говорить дослідження про вивчення української на Закарпатті. [Електронний ресурс]. URL: <https://nus.org.ua/articles/derzhavna-chy-druga-shho-govoryt-doslidzhennya-pro-vyvchennya-ukrayinsoyi-na-zakarpatti/>.
3. Марковський В. (2020). *Критика положень мовної статті Закону про освіту в Європі та Росії*. Феномен національної держави і права: український та світовий досвід і перспективи: Матеріали Дванадцятої всеукраїнської наукової конференції / Терлюк І. Я. (укладач). Вип. 12. Львів : Ліга-Прес. С. 119-122.
4. Червоненко В. (2019). Венеціанська комісія рекомендувала Україні захистити російську і змінити мовний закон. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-50686995>.
5. Ah Gang, G. C. (2020). Exploratory study on the identity orientation and sense of community of dusun bonggi youth. *International Journal of Engineering and Technology*. Volume 16, Issue 2. URL: https://www.ijltet.org/journal_details.php?id=958&j_id=4891.
6. Kluge, A., Jeong-Ho, Ch. (2016). Bonggi language vitality and local interest in language-related efforts: A participatory sociolinguistic study. *Language Documentation & Conservation*. 10. pp. 548-600.

ПОГЛЯДИ НА ПСИХОЛІНГВІСТИКУ

Бабанська Світлана Андріївна

*Студентка 2 курсу спеціальність 053 «Психологія»
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»*

Науковий керівник: Крашеніннікова Т.В.,

*кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри прикладної
лінгвістики ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»*

Психолінгвістика на сьогодні набирає неймовірний рівень зацікавленості у науковців. Перед нами постає низка тем, які найбільше викликають наукових суперечок. Це проблеми: використання читання тексту в навчанні іноземних мов як складника полікультурної комунікативної компетенції (розглядалась у працях Р. Н. Аткинсона, О. М. Антипової, Г. В. Барабанової, Г. І. Бородіної, С. Ю. Ніколаєвої, О. Б. Тарнопольського та ін.); комунікативних здібностей особистості (досліджували А. В. Батаршев, В. Л. Дранков, А. А. Кідрон, В. П. Казміренко, Л. М. Карамушка, Я. Л. Коломінський, Л. А. Лукаш, Г. Міллер, К. Роджерс та ін.); співвідношення культури, мови і мовлення (висвітлено у наукових працях М. М. Бахтіна, О. О. Бодальова, Л. С. Виготського, Ж. Лакана, О. О. Леонтьєва, С. Д. Максименка, О. О. Потєбні, Н. Ф. Шевченко, Н. В. Чепелевої та ін.); розмаїття визначень внутрішньої форми слова – від